

Verslag en acties botsproef NPE in Emmen

Op donderdag 19 juni vond de 'botsproef NPE' plaats in Emmen. Tijdens deze botsproef staan de uitvoering van nationaal beleid en de lokale weerslag centraal. Het werken aan het energiesysteem vindt grofweg plaats via energie-infrastructuur projecten zoals binnen het MIEK programma, gebiedsprogramma's zoals NOVEX en inzet onder de noemer 'stimuleren en innoveren' met regelingen zoals de SDE++. De focus van de sessie in Emmen lag op de laatste genoemde vorm van inzet, de uitvoeringspraktijk van RVO en de programma's en regelingen die neerslaan in de regio Emmen.

Deze sessie is onderdeel van het RVO Programma Samenwerken in Regio en Gebied en het plan van aanpak van het Ministerie van Klimaat en Groene Groei en RVO gericht op samenwerking en doorontwikkeling van de opdrachtenbundel. In beide trajecten is gebiedsgericht werken een belangrijk onderdeel en raakt het de decentralisering van het energiesysteem. De vraag voor deze sessie was in hoeverre programma's en regelingen die vanuit Rijksbeleid uitgevoerd worden nu bijdragen aan de ontwikkeling van het energiesysteem van Emmen. Het is niet zo dat deze sessie gelijk leidt tot het kunnen generaliseren van de resultaten. Wel kunnen er inzichten en verbanden ontstaan die mogelijk op meerdere plekken in Nederland gelijksoortig van aard zijn.

Ter voorbereiding zijn er een aantal ingrediënten:

- Het Nationaal Plan Energiesysteem uit 2023 met de vijf hoofdkeuzen en acht publieke belangen die het fundament zijn voor het toekomstig nationaal energiesysteem.
- De 'Grondplaat' vanuit het Ministerie van Klimaat en Groene Groei en RVO. Die bevat de organisch gegroeide opdrachtenbundel bij de uitvoering van klimaat- en energiebeleid.
- De energiesysteemstudie van Quintel voor Emmen waar in opdracht van de gemeente Emmen doorgerekend is hoe het energiesysteem van Emmen zich ontwikkelt tot 2050.
- Een overzicht van regelingen en instrumenten die door Emmen zijn afgenomen door zowel individuele burgers, ondernemers als samenwerkingsverbanden.
- Reflecties vanuit diverse actoren in Emmen over de weerslag van nationaal beleid. Zo zijn ervaringen gedeeld vanuit de provincie, gemeente maar ook het georganiseerde bedrijfsleven via 'ondernemend Emmen' en de koepel voor energiecoöperaties via 'Energiek Emmen'.

Voorafgaand aan de sessie is een eerste voorbereidende analyse gedaan op basis van de bovenstaande ingrediënten en diende tegelijk als gespreksleidraad voor de botsproef. Een aantal constatering van de analyse waren:

Rol overheden

- De overheden (Rijk, Provincies en Gemeenten) hebben wettelijke taken en bevoegdheden die voor een bepaalde mate ingezet kunnen worden voor energie en de energie-infrastructuur. De mate van sturing varieert per bestuurslaag.
- Overheden kunnen de beperkte formele wettelijke taken en bevoegdheden op het 'thema' energie mitigeren met sturing op programma's, procedures, instrumenten en projecten. (zo ook via de opdrachtenbundel KGG-RVO)

Rol bedrijven en bewoners

- Private actoren lijken, binnen de kaders en doelen van een programma of instrument, een bepalende rol te hebben in de ontwikkeling van het energiesysteem. Incentives en investeringen zijn vooral gedreven vanuit een sluitende of verbetering van de 'business case'.
- Ondanks de aanwezigheid van mogelijkheden om meerdere energiedragers in de lokale energiemix te gebruiken is diversificatie nu geen aantrekkelijke keuze. Dit zorgt voor een lock-out effect en een piekvraag die niet te accommoderen is met netverzwaring.

Botsing

- De bevoegdheden van overheden en de veronderstelde bepalende rol van private actoren lijken niet met elkaar in lijn. Gebiedsgerichte publieke regie is onvoldoende mogelijk met de huidige kaders en doelen (m.n. co2-reductie en incentives voor private actoren)
- Alle regelingen die 'slimmer inzetten' of 'samen sturen' als NPE-hoofdkeuze ondersteunen zijn niet of nauwelijks gericht op de eindgebruiker. Kortom, er is geen incentives voor individuele bedrijven of woning-eigenaren om verder te kijken dan hun eigen business-case.

Regelingen

- Via de benutting van regelingen blijkt bijvoorbeeld dat de overstap van WKK naar elektrische warmtepompen voor het de ondernemers in het tuindersgebied impact heeft gehad op de ontwikkeling van een collectieve warmteoplossing en het beschikbaar transportvermogen van elektriciteit in het gebied.
- In algemene zin is 38% van de regelingen die in Emmen zijn aangevraagd gerelateerd aan de ontwikkeling van zon-pv.
- Bij de regelingen die gaan over innovatie en onderzoek is 37% van de regelingen benut door eenzelfde industriële dienstverlener.
- Provincie voert een aantal additionele regelingen uit, zoals de aanpak van netcongestie en ontwikkeling van energiehub, de gemeente leunt en verhoudt zich tot het nationale instrumentarium.

Drie belangrijkste reflecties/ideeën uit de botsproef

Vanuit de voorbereidende stukken en analyse is met een focusgroep een drietal belangrijke reflecties als rode draad uit het gesprek gekomen:

1. Regionalisering/lokalisering van het instrumentarium
 - Huidige regelingen laten individuele aanvragers toe om, binnen geldende kaders en legitieme en correcte aanspraak, keuzes te maken die tegen de collectieve systeemverantwoordelijkheid ingaan.
 - Er moet worden afgerekend met het idee van "probleemgebieden". In plaats van prioritering op basis van urgentie, moet elk gebied worden benaderd vanuit de eigen kansen en systeemwaarde.
 - De uitdaging van netcongestie is niet exclusief de verantwoordelijkheid van de netbeheerder; ze vragen om gezamenlijke inspanning van alle betrokken partijen. Regelingen moeten er dan op gericht zijn dat ze die gezamenlijke verantwoordelijkheid beter dienen.
2. Gebiedsbod als alternatief voor generieke regelingen
 - In plaats van het breed beschikbaar stellen van succesvolle innovaties en toepassingen via landelijke regelingen met vaste criteria, kan worden gekozen voor een gebiedsbod.
 - Hiermee verschuift de focus van opwekgedreven stimuleren naar efficiënt en collectief lokaal organiseren.
 - Het principe van het uitdaagrecht, het zogenaamde 'right to challenge' kan worden gekoppeld aan het gebiedsbod: lokale partijen kunnen zelf met voorstellen komen die beter passen bij hun specifieke context.
3. Aanpassing procedurele omgeving
 - Het beoordelingskader van regelingen moet fundamenteel vernieuwd worden. Onder andere via:
 - Gedeeltelijk opdrachtgeverschap (bijv. ook op regionaal niveau).
 - Betrekken van (externe) inhoudelijke experts in de beoordeling.
 - Andere toewijzingsmethodes en criteria voor publieke middelen.
 - Een voorwaarde bij deze open consultaties is dat het non-discriminatoire karakter geborgd blijft.

Acties

Samen sturen vanuit het NPE

De botsproef laat zien dat 'samen sturen', één van de hoofdkeuzen uit het NPE, nog een belangrijk aandachtspunt is. Sturen op meerdere schaalniveaus vanuit de overheid op het energiesysteem is één, dit samen doen met bewoners, maatschappelijke organisaties en ondernemers is twee. Zo wordt er binnen de Interbestuurlijke Samenwerkingsagenda voor het energiesysteem gewerkt aan een structuur voor betere samenhangende keuzes. Hier valt dan ook de verbinding tussen rijkssubsidies en regioplannen onder. Toch is de rol van bewoners, maatschappelijke organisaties en ondernemers in de lokale transitieopgave nog onderbelicht bij de ontwikkeling en opvolging van interbestuurlijke afspraken.

Actie-> Hou bij de ontwikkeling van het NP ES rekening bij de uitvoering van de lokale transitieopgave met de rol van bewoners, maatschappelijke organisaties en ondernemers i.r.t. het nationale instrumentarium.

Methode voor het creëren van een feedbackloop

Het lerende leren is van toepassing bij de voorbereiding en uitvoering van de botsproef. De stappen die gezet zijn om te komen tot deze botsproef maar ook de sessie zelf leveren inzichten op voor het ontwikkelen van een lerende aanpak om structureler de inzet van rijksbeleid te verbinden aan de lokale weerslag. Aanvullend geeft de botsproef ook een beeld van RVO als uitvoerder van rijksbeleid om een dergelijke 'dienst' aan te bieden als onderdeel van een zogenaamde PDCA cyclus. De PDCA cyclus (Plan-Do-Check-Act) is onderdeel van kwaliteitsmanagement en het continue verbeteren van de dienstverlening. Het uitvoeren van deze cyclus zal geaccommodeerd kunnen worden binnen de opdrachten waarbij de cyclus gelijk meerwaarde kan bieden voor de gebiedsprocessen en de lokaal betrokken actoren.

Actie-> Integreer een PDCA cyclus voor de opdrachtenbundel gekoppeld aan opgavemanagement en positioneer dit als dienstverlening waarbij er voortdurend een feedbackloop met het gebied is.

Experimenteerruimte

De uitkomsten van de botsproef vragen verdieping. Zo is een gebiedsbod is niet geheel nieuw. Dit kent overeenkomsten met regiodeals waarbij regio's met plannen en ideeën komen voor het verbeteren van de woon-werk- en leefomgeving. Ook is er eerder gewerkt met een RES-bod voor opwekdoelstellingen voor de Regionale Energie Strategieën, maar ook is er bij andere maatschappelijk opgaven eerder met een gebiedsbod gewerkt voor opgaven in het landelijk gebied of gerelateerd aan MIRT-verkenningen. Doordat het nieuwe nationaal programma energiesysteem (NP ES) een doorontwikkeling van de RES-regio's naar Energieregio's beoogd lijkt een verbreding van het bod een logisch vervolg. De overheid kan dan kiezen voor cofinanciering en het gebiedsproces opstarten om private financiering uit te lokken. Een gebiedsbod kent op papier veel voordelen op het vlak van draagvlak, gedeelde verantwoordelijkheden en samenwerking. Daarbij hebben gebieden en actoren baat bij meerjarige toezeggingen, niet alleen incidentele projectsubsidies. Om meer gevoel te krijgen bij het idee van een gebiedsbod is enerzijds een optelsom van verstrekte middelen aan Emmen vanuit het nationale instrumentarium een vertrekpunt, ofwel wat is er de voorbije jaren via incidentele projectsubsidies in Emmen geland? Anderzijds kan er nagedacht worden hoe het mogelijk is om hiermee te experimenteren.

Actie-> Benut de creativiteit van lokale publiek-private samenwerking door met 'open regelingen' of een omgekeerde consultatie te werken binnen de kaders van het NPE. Maak de financiële stromen inzichtelijk en experimenteer met een alternatieve distributie van middelen vanuit rijksbeleid voor de energiesysteemtransitie.

Bijlage 1: Resultaten uitvraag deelnemers ORTESE

Overheden

1. Provincie Drenthe

- Over de hele provincie zien we dat diversificatie van het energiesysteem (bv. inzet van warmte en groengas) niet van de grond komt met het huidige instrumentarium. Subsidies voor individuele huiseigenaren of ondernemers leiden tot individuele oplossingen zoals warmtepompen en zonnepanelen. Goede oplossingen in de basis, maar als die lijn doortrekt komen we inderdaad tot een te hoge elektrische piekvraag.
- Specifiek op ruimtelijk vlak zie ik ook een punt. De laatste 2 jaar zien we een flinke toename van de marktinteresse in grootschalige (200 MW+) batterijopslag. Dit speelt met name rondom het hoogspanningsnet en ook veel in Emmen. Gemeenten zijn bevoegd gezag voor het verlenen van planologische medewerking aan dergelijke systemen en de provincie stelt hier voorwaarden aan op ruimtelijk vlak. Dit type opslag is met name nodig om het landelijke systeem in balans te houden, en kan verschillende werkingen hebben op lokale netcongestie. Het is hierbij steeds onduidelijk geweest waar en hoeveel opslag nodig is. Door dit bij individuele gemeenten of provincies te laten, komt het geheel niet van de grond. Terwijl opslag een belangrijk element is van het toekomstig energiesysteem. Dit gaat voor mij om:
 - Regie op welke ontwikkeling waar nodig is (uiteraard in samenwerking met lokale partijen en de provincie). Bij dit type ontwikkeling loop je altijd 'achter de markt aan' omdat het ontwikkelen van nieuwe regelgeving veel tijd kost.
 - De juiste prikkels waar bv. batterijen op reageren in de markt, zodat ze ook lokale problemen kunnen helpen oplossen

2. Gemeente Emmen – wijkaanpak

Een technisch onderzoek voor het alternatief voor aardgas in een wijk waarbij ze, in tegenspraak met het gemeentelijk beleid =TVW, adviseren niet meer te isoleren omdat anders een (ht)warmtenet niet haalbaar is. Hoe leggen we dit uit aan onze inwoners? (los van de vraag of we dit moeten willen)

En wat eis je qua bron voor een warmtenet? Moet dat een natuurlijke bron zijn? Of kan dat ook een enorme centrale warmte pomp zijn?

3. Gemeente Emmen – Energie

- a) Transitieperiode wordt gekenmerkt door het parallel bestaan van het oude en het nieuwe systeem. In deze fase proberen we de situatie uit de Wereld van B in te passen in de Wereld van A. Maar de twee systemen verschillen fundamenteel van elkaar: vb. centraal/vs decentraal, voorspelbaar/planbaar vs beperkt voorspelbaar/planbaar, gelijktijdigheid vs flexibiliteit. Met als gevolg dat het ontwikkelde instrumentarium, dat niet naar het systeem kijkt maar alleen naar onderdelen daarvan, het uiteindelijke doel kan tegenwerken.

Enkele voorbeelden:

- Subsidieren van de productie van duurzame elektriciteit (zon en wind) onder het huidige beleid levert overbelasting van het net op
- Subsidie voor warmtepompen bij de tuinders leidt ertoe dat zij de Wkk opheffen en daardoor mist het systeem waardevolle flexibiliteit en de overbelasting van het elektriciteitsnet nog hoger wordt.

- b) De energiegemeenschappen hebben de potentie om uit te groeien tot belangrijke bouwstenen van het lokale/regionale energiesysteem. Op basis van Europese wetgeving krijgen de energiegemeenschappen dezelfde rechten maar ook plichten als de traditionele spelers. Maar de energiegemeenschappen zijn alleen bedoeld voor burgers en kleine bedrijven en mogen geen winst maken. Daardoor zullen zij onvoldoende in staat zijn om mee te doen met de andere spelers op de markt.

Een landelijke ondersteuningsstructuur voor de energiegemeenschappen zou ze helpen om volwaardig mee te kunnen doen op de energiemarkt. Ondersteuning is nodig om kennis op te doen over het ontwikkelen van de samenwerkingsstructuur, het doen van investeringen, de werking van het energiesysteem/markt en voor de bedrijfsmatige activiteiten.

- c) Systeembatterijen brengen belangrijke flexibiliteit in het energie-systeem en kunnen voor een stabiel net zorgen. Maar volgens de huidige wetgeving zijn de batterijen het domein van de markt. Onder het huidige beleid kunnen echter lokale netcongestie veroorzaken en blokkeren de lokale afname en/of teruglevering van duurzame elektriciteit. De gemeenten zouden een instrument ter beschikking moeten hebben die hen in staat stelt om ook systeem-overwegingen te betrekken bij de besluitvorming.
- Een andere maatschappelijk gunstige maatregel zou kunnen zijn als netbeheerders zelf batterijen in kunnen zetten als onderdeel van infrastructuur. Al dan niet onder bepaalde voorwaarden.

Bewoners en Bedrijven

4. Energiek Emmen

- Er is een veelheid aan maatregelen en subsidiemogelijkheden die zowel door de provincie Drenthe als gemeente Emmen worden aangeboden. De doelgroep die hier het meest van zou kunnen profiteren (energiearmoede), wordt onvoldoende bereikt. Dat komt, naar mijn mening, doordat er te weinig directe ondersteuning geboden wordt om ook daadwerkelijk de doelgroep te bereiken en te ontzorgen.
- Bij nieuwe energieprojecten, ZonOpDak of zonneparken, wordt nog te weinig nagedacht over de levering van stroom aan de directe omgeving. De stroom wordt vooral afgezet naar bedrijventerreinen. Energiegemeenschappen of eneryhubs staan nog erg in de kinderschoenen.
- Er wordt nog weinig tot niet samengewerkt met het bedrijfsleven. Zowel het bedrijfsleven als bewoners doorlopen een traject dat niet op elkaar aansluit. Daardoor worden mogelijk koppelkansen in een vroeg stadium gemist.
- We zijn inmiddels in een oerwoud terecht gekomen van allerlei organisaties, instellingen en bedrijven die allemaal 'iets' doen met de energietransitie. Er is weinig tot geen overzicht, regie ontbreekt, waardoor er minder efficiënt gewerkt wordt.
- Bewonersparticipatie leidt nog vrij vaak tot een gebiedsfonds, daadwerkelijk financiële participatie is nagenoeg onmogelijk. Niet alle gebiedsfondsen nemen in hun voorwaarden op dat de opbrengsten gebruikt moeten worden voor duurzame ontwikkelingen of energietransitie. Hierdoor worden kansen gemist. Dorpen en wijken kiezen regelmatig voor kortdurende oplossingen om bijvoorbeeld het zwembad open te kunnen houden. Gaan gemeenten dit in de toekomst dan ook niet zien als een voorliggende financiering?

5. Energiehubs

- Voor het invoeden van groengas krijgen partijen subsidie. Dat betekent dat er eerder gekeken zal worden om biogas op te werken tot groengas dan om het te leveren in de omgeving. Dit is veel minder efficiënt.
- voor warmtepompen is er een ISDE regeling opengestaan waar ook de tuinders gebruik van konden maken waardoor een collectieve oplossing minder relevant is.
- het is financieel voor een tuinder interessant om naast een warmtepomp een WKK neer te zetten en de warmtepomp vanuit die opgewekte elektriciteit te voeden. Dit o.a. door bovenstaande ISDE regeling. Alleen door de teruglevercongestie wordt dit nu (gelukkig) tegengehouden.

6. Ondernemend Emmen

a. Gebrek aan regie en overzicht

- er is een wirwar van organisaties, beleid en initiatieven; **niemand** heeft echt de leiding.
- Zowel lokaal (gemeenten, provincies) als landelijk (ministeries) is het niet altijd duidelijk wie waar verantwoordelijk voor is
- bij wie moeten ondernemers zijn?

b. Netcongestie

Opslag (bijv. batterijen) zou helpen, maar dat komt niet van de grond door onduidelijke regelgeving en gebrek aan marktprikkels.

c. Financiering en participatie

- Voor veel burgers en bedrijven zijn de investeringen nog te groot of te risicovol.
- Echte financiële participatie is lastig, waardoor vooral grote partijen profiteren van duurzame energieprojecten.

d. Wet- en regelgeving loopt achter

- Beleidswijzigingen en ruimtelijke plannen kosten tijd.
- Ontwikkelingen in de markt gaan sneller dan de overheid kan volgen met regels en vergunningen.

e. Gebrek aan samenwerking

- Bedrijfsleven, overheid en bewoners werken niet altijd goed samen.
- kansen worden gemist omdat trajecten niet op elkaar aansluiten.

f. Focus op individuele oplossingen

- Veel subsidies zijn gericht op individuen (bijv. zonnepanelen, warmtepompen).
- Daardoor wordt minder ingezet op collectieve oplossingen (warmtenetten, energiegemeenschappen) die op de lange termijn meer impact kunnen hebben.

g. Technische beperkingen

- De technologie voor opslag, waterstof, of grootschalige duurzame energieproductie is er wel, maar nog duur of beperkt beschikbaar.
- Opschaling kost tijd en geld.

h. Maatschappelijk draagvlak en ruimtelijke discussies

- Windmolens en zonneparken roepen weerstand op.
- Ruimtelijke ordening is complex, zeker in dichtbevolkte gebieden.

i. Opslagcapaciteit en ruimtelijke ordening

Gemeenten zijn verantwoordelijk voor de planologische inpassing van grootschalige batterijopslag, terwijl de behoefte daaraan op landelijk niveau bepaald wordt. Het ontbreekt aan regie en duidelijkheid over waar opslag nodig is. Door dit bij lokale overheden te laten, worden cruciale onderdelen van het energiesysteem niet goed ontwikkeld.

Kennisinstellingen

7. Greenwise Campus

Als we (rijks)instrumentarium nog even breed bezien, onderscheid ik stimuleringsregelingen zoals subsidies en wet & regelgeving.

Bij stimuleringsregelingen is het middel veelal gericht om op nationaal niveau een beoogd netto-effect te bereiken. Hoewel het nationale netto-effect behaald kan worden, kan dat er decentraal toe leiden dat het betreffende middel een averechts effect heeft. In de JTF-regeling wordt bijvoorbeeld in de beoordeling gekeken naar het DNSH-principe. Daarmee wordt beoogd dat een initiatief dat in zichzelf ogenschijnlijk zeer hoog scoort, ook op een meer abstract niveau van “de maatschappij” wordt bekeken wat kan leiden tot een knock-out als er op dat niveau een averechts effect blijkt te zijn. Een dergelijke gedacht is wellicht de moeite waard om te verkennen.

Een tweede aspect betreft (het ontbreken van) de ketenbenadering. Regelingen zijn veelal toegespitst op de individuele casuïstiek, waarbij impact (of beoogd effect) op ketenpartijen niet wordt meegenomen. Zo heb ik meerdere initiatieven gezien en beoordeeld, waarbij er veronderstellingen worden gedaan op beschikbaarheid enerzijds en absorptievermogen anderzijds

van partijen in de keten, die zelf niet zijn betrokken bij het initiatief. Dat leidt vervolgens tot teleurstellingen. In het energiesysteem is er sprake van meervoudige afhankelijkheden, het in beeld hebben van deze afhankelijkheden is een belangrijke succesfactor.

Botsproef landelijk beleid en lokale weerslag

19 juni 2025

provincie Drenthe

Leren leren & Lerende aanpak

Intern gebruik

Agenda

- Introductie
 - Aanleiding voor de botsproef
 - Kader nationaal beleid (NPE hoofdkeuzes, publieke waarden)
- Overzicht regelingen
 - landelijk, provinciaal en gemeentelijk
- Conclusies nav uitgevraagde input
- Casusbespreking

Intern gebruik

Aanleiding

Intern gebruik

Uitkomsten Hoekvlaggen Emmens Energiesysteem

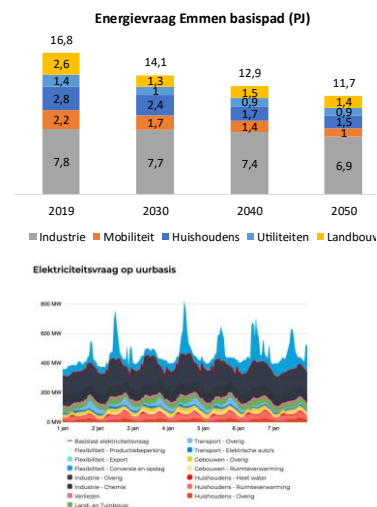

- De energievraag in Emmen zal dalen, ondanks de groei van het aantal woningen, mobiliteit en bedrijvigheid
- In alle scenario's wordt elektriciteit de meest gebruikte energiedrager
- Emmen blijft voor energie altijd afhankelijk van import
- Inzetten op eigen opwek van elektriciteit en de beschikbare bronnen voor warmtenetten leidt tot minder import
- De elektrische piekvraag in Emmen wordt op termijn te hoog
 - De elektrische piekvraag neemt met een factor 4,5 toe

Echter..

De uitkomsten van de scenario studie gebaseerd zijn op een aantal aannames

- Zoals het behalen van een bepaalde isolatiegraad van de gebouwde omgeving
- Zoals het 'totaalbeeld' van energiestroom, en niet op basis van de lokale haarvaten.

Intern gebruik

ORTESE

Zoekt daarom naar

- Systeemaanpassingen en betere benutting van de huidige en toekomstige energie-infrastructuur
 - Hoe kan voorgenomen en nieuw te vormen beleid worden ingevuld met efficiënt gebruik van energie -infrastructuur?
 - In welke mate kan hiermee de verzwaringsopgave verkleind worden?
 - Hoe kunnen sectoren en energiedragers (elektriciteit, gassen en warmte) hierbij slim geïntegreerd worden, bijvoorbeeld via opslag en conversie?
 - Hoe kunnen knelpunten in uitvoering van vastgesteld beleid worden weggenomen? (inpassing hernieuwbare elektriciteit, warmtetransitieprogramma's, laadinfrastructuur)
 - Hoe kunnen bedrijven gezamenlijk efficiënter gebruik maken van lokale infrastructuur?

Intern gebruik

Botsproef

Ook RVO was aanwezig tijdens de Hoekvlaggen sessie en concludeerde dat het landelijk beleidsinstrumentarium wellicht niet altijd matcht met de lokale uitdaging.

Intern gebruik

Landelijk Kader

Intern gebruik

'Botsproef' Nationaal Plan Energiesysteem

*Indicatoren Klimaatbeleid (2019) -> Hoofdkeuzen en publieke
belangen NPE (2023)*

"Het nastreven van co2-reductie op weg naar een co2-neutraal
energiesysteem leidt niet vanzelf tot een robuust en flexibel
energiesysteem."

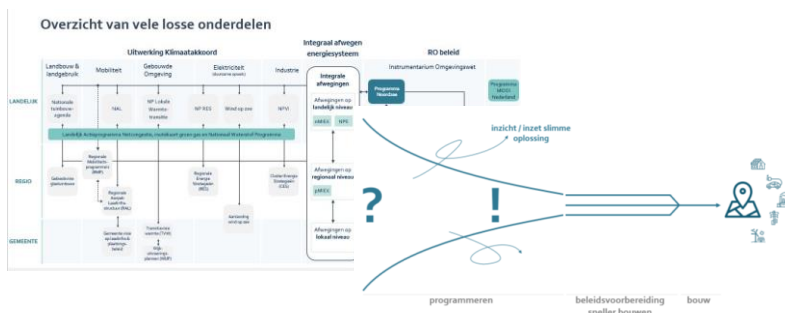
Publieke belangen	Uitwerking in ontwerpprincipes
Betrouwbaarheid	Leveringszekerheid
	Voorzieningszekerheid
	Robuustheid
Duurzaamheid	Broeikasreductie
	Duurzaam en circulair grondstofgebruik
	Biodiversiteit
Betaalbaarheid	Kosten voor gebruikers
	Maatschappelijke kosten
	Stabiliteit van prijzen
Veiligheid	Veiligheid voor mensen
	Digitale veiligheid
	Staatelijke dreigingen
Leefomgevingskwaliteit	Bescherming van vitale systemen
	Inrichting van ruimte en leefomgeving
	Milieuwiteit, bodem, water, lucht
Participatie	Gezondheid
	Zeggenschap over beslissingen energiesysteem
	Actieve deelname in het energiesysteem
Rechtvaardigheid	Mondiale verdeling verantwoordelijkheid en natuurlijke hulpbronnen
	Betalen voor veroorzaakte kosten (vervuiler betaalt)
	Solidariteit in verdelven van lasten en lasten
Economische kracht	(Toekomstig) verdienvermogen
	Werkgelegenheid en inkomten
	Strategische autonomie in Europa

- Het energiesysteem en de energie-infrastructuur vraagt meer **ruimte** waardoor energie een onderdeel is van de ruimtelijke ordening en het planologische werkveld.
- Daarbij raakt **energie als basisbehoefte** in de transitie andere maatschappelijke opgaven zoals woningbouw maar ook publieke belangen zoals betaalbaarheid.
- De energietransitie, met haar nadruk op decentrale opwekking, systeemefficiëntie en publieke participatie, brengt **nieuwe taken en rollen** met zich mee.
- Ook ontstaan er door de combinatie van decentralisatie van de duurzame energiebronnen en de lokale uitgangssituatie veel meer **regionalisering**, verschillen en daardoor is veel **maatwerk** nodig.
- Daarbij kan de besturing en inrichting van het energiesysteem regionaliseren tegelijk is er een **lock-in vanuit de centrale energie-infrastructuur** die al decennia functioneert en sterk gekoppeld is aan energiemarkten maar ook financiële markten en andere structuren zelfs tot hoe de samenleving is georganiseerd.

Privaat/Markt

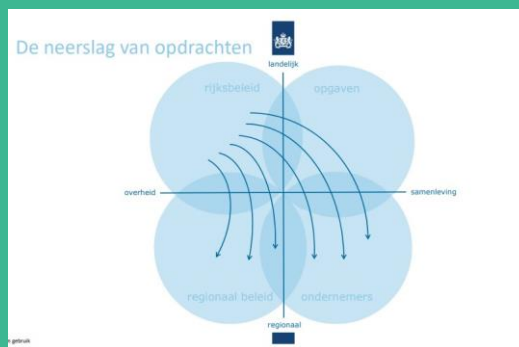
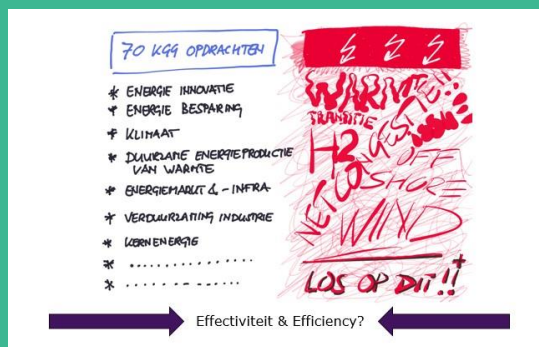
NPE en publieke belangen
Energievisies
Omgevingsvisies
Programma energiehubs/LAN
NP ES & ISA

11

De neerslag van opdrachten

Overzicht Landelijk / Provinciaal / Gemeentelijk

Hieronder volgt een overzicht van de beschikbare regelingen binnen drie drie bestuurslagen waar in Emmen Gebruik van is gemaakt, of waar in de uitvraag naar voorbeelden naar verwezen is.

Intern gebruik

Landelijk

Topsector Energie (inclusief internationaal)	Bijdrage leveren aan het behalen van de doelen van de het Klimaatbeleid. De bijdrage van innovatie aan de sector doelstellingen en missies staat centraal. Financiële instrumenten ondersteunen de herijkte MMIP's. Kennis wordt actief overgedragen	Slim inzetten energie en infra / Sterke internationale samenwerking & verbonden energiesysteem voor IEA
Energy hubs	In het NPE is aangegeven dat het energiesysteem van de toekomst zowel centraal als decentraal wordt georganiseerd. Het kabinet zet daarom ook in op slimme decentrale energiesystemen.	Slim inzetten energie & infra
EIA	De EIA is een fiscale faciliteit die energiebesparing en/of CO2-reductie bij bedrijven beoogt te realiseren door de marktintroductie te versnellen van innovatieve bedrijfsmiddelen die energie-efficiënter zijn dan de gangbare bedrijfsmiddelen. De bedrijfsmiddelen die hiervoor in aanmerking komen, zijn opgenomen in de zgn. Energielijst die jaarlijks wordt geactualiseerd.	Energiebesparing
SDE+/ISDE (aanvragen, beheer), WoZ, flankerend beleid	Om de doelen uit het Klimaatakkoord te halen zijn investeringen in CO2-reducerende installaties nodig. Daarnaast beheer van eerdere SDE(+) projecten. Hieronder vallen ook de tenders Wind op Zee.	Maximaal inzet op aanbod en energie-infra
ISDE -KA (apparaten en isolatie + Amendement 2025)	De ISDE draagt bij aan de CO2-reductie doelstellingen uit het klimaatakkoord en de algemene doelstelling van Nederland om van het aardgas af te gaan.	Maximaal inzet op aanbod en energie-infra
Garantieregeling geothermie	Geothermie is een van de meest veelbelovende technieken. Vanwege het risico van dure boringen bestaat de Garantiereregeling Geothermie (RNES) waarbij initiatiefnemers naast SDE++ subsidie ook garanties kunnen aanvragen ter afdekking van het geologisch risico.	Maximaal inzet op aanbod en energie-infra
Voorwaarden beleidsrealisatie - bio energie	Om de doelen uit het klimaatakkoord te halen zijn investeringen en facilitering in duurzame energie installaties nodig. Het programma Duurzame Energie en Warmte omvat activiteiten die de ontwikkeling en realisatie van deze projecten bevorderen.	Maximaal inzet op aanbod en energie-infra
Voorwaarden beleidsrealisatie - wind op land (duurzame energie op land)	Voor grootschalig zon en wind op land doelstelling 35 TWh in 2030 halen en wat daar bovenop komt vanwege 55% reductietarget.	Maximaal inzet op aanbod en energie-infra
Voorwaarden beleidsrealisatie - zon	De productie van elektriciteit met zon-pv sluit nog onvoldoende aan op elektriciteitsvraag. In zet van RVO is gericht op bevorderen van realisatie van vele (pijplijn)projecten en volgen van marktontwikkelingen. Met de markt en mede-overheden werken we aan het oplossen van knelpunten, kennisontwikkeling en kennisdeling.	Maximaal inzet op aanbod en energie-infra
Voorwaarden beleidsrealisatie - flex/opslag	Zorgdragen voor meer flexibiliteit en opslag van energie (elektriciteit, warmte, moleculen) Bijdragen aan verminderen van transportschaarste van elektriciteit en meer handelingsperspectief bieden.	Slim inzetten energie & infra
Voorwaarden beleidsrealisatie - Bronnen & Systemen	Bij veel projecten om woningen uiteindelijk te gaan verwarmen met een alternatieve energiedrager dan aardgas, is nog ondersteuning nodig. Dit kan gaan van tooling in de beginfase van projecten tot aan co-financiering bij investeringen in de realisatie.	Maximaal inzet op aanbod en energie-infra
Voorwaarden beleidsrealisatie - Warmtepompen		Slim inzetten energie & infra
Warmtenetten (WIS en NWN)	Bij veel projecten om woningen uiteindelijk te gaan verwarmen met een alternatieve energiedrager dan aardgas, is nog ondersteuning nodig. Dit kan gaan van tooling in de beginfase van projecten tot aan co-financiering bij investeringen in de realisatie.	Samen sturen
Nationaal Programma Lokale Warmtetransitie (NPLW)	Eind 2026 dienen alle Nederlandse gemeenten een update te hebben doorgevoerd van hun Warmte-programma. Voor specifieke wijken worden gewerkt richting uitvoerings-plannen en daadwerkelijke uitvoering ervan conform de afspraken van het Klimaatakkoord. Om op die manier een bijdrage te leveren aan de verduurzaming van de Gebouwde Omgeving in algemene zin en specifiek aan de beoogde 3,4 Mton extra CO2 reductie in 2030 voor de Gebouwde Omgeving	Samen sturen

Intern gebruik

Provinciaal

Natuur, milieu en energie

- Subsidie Agrarisch natuurbeheer voor agrarische gronden (SVNL, ANLb)
- Subsidie Collectieve Energie-initiatieven 2.0
- Subsidie Energiebesparende isolatiemaatregelen
- Subsidie Energiestudies industriële bedrijven
- Subsidie Groene Bewonersinitiatieven Drenthe
- Subsidie Grondvererving Natuur Netwerk Nederland (NNN) – Drenthe
- Subsidie Investeringsregeling reductie stikstof
- Subsidie Natuur- en landschapsbeheer voor natuurgronden (SVNL natuurbeheer)
- Subsidie Omvorming van landbouwgrond naar natuur en inrichting (SKNL)
- Subsidie Oplossingen belemmeringen door netcongestie
- Subsidie Opruiming drogasval
- Subsidie Programma zandgronden 2022-2027
- Subsidie Tijdelijke Impulsregeling Klimaatadaptatie 2021-2027
- Subsidie Toekomstgerichte Landbouw
- Subsidie Verduurzaming woonhuismonumenten Veenhuizen
- Subsidie Vergoeding ganzenrustgebieden Drenthe
- Subsidie Verwijdering asbestdaken Drenthe
- Subsidie Wagenparkscan Verduurzaming Transport & Zwaar Materieel

Intern gebruik

Gemeentelijk

Tabel 9 Combineren subsidies en leningen

LENING	Stimuleringslening	Blijverslening	Nationaal Warmtefonds	Energiebespaarbudget NHG	Duurzame Monumenten lening
SUBSIDIE					
ISDE					
Regio Deal					
Emmen geeft Energie					
Drents Isolatiesubsidie					
VHF					
BTW terugvragen zonnepanelen					
Verlaagd Btw-tarief isolatie					

Tabel 10 Combineren subsidies

	ISDE	Regio Deal	Emmen geeft Energie	Drents Isolatiesubsidie	VHF	BTW terugvragen zonnepanelen	Verlaagd Btw-tarief isolatie
ISDE							
Regio Deal							
Emmen geeft Energie							
Drents Isolatiesubsidie							
VHF							
BTW terugvragen zonnepanelen							
Verlaagd Btw-tarief isolatie							

Intern gebruik

Conclusies nav jullie input

Rol overheden

- De overheden (Rijk, Provincies en Gemeenten) hebben wettelijke taken en bevoegdheden die voor een bepaalde mate ingezet kunnen worden voor energie en de energie -infrastructuur. De mate van sturing varieert per bestuurslaag.
- Overheden kunnen het 'gat' van wettelijke taken en bevoegdheden op het 'thema' energie dichten met sturing op programma's, procedures, instrumenten en projecten. (zo ook portefeuille KGG-RVO)

Rol bedrijven en bewoners

- Private actoren lijken, binnen de kaders/doelen van een programma/instrument, een bepalende rol te hebben in de ontwikkeling van het energiesysteem. Incentive en investering vooral gedreven vanuit een sluitende of verbetering van de 'business case'.

Botsing

- De bevoegdheden van overheden en de veronderstelde bepalende rol van private actoren lijken niet met elkaar in lijn. Gebiedsgerichte publieke regie is onvoldoende mogelijk met de huidige kaders en doelen (m.n. co2-reductie + incentives private actoren)
- Alle regelingen die 'slimmer inzetten' of 'samen sturen' als NPE hoofdkeuze ondersteunen zijn niet of nauwelijks gericht op de eindgebruiker. Kortom, er is geen incentive voor individuele bedrijven of woning-eigenaren om verder te kijken dan hun eigen business-case.

Intern gebruik

Casus vragen

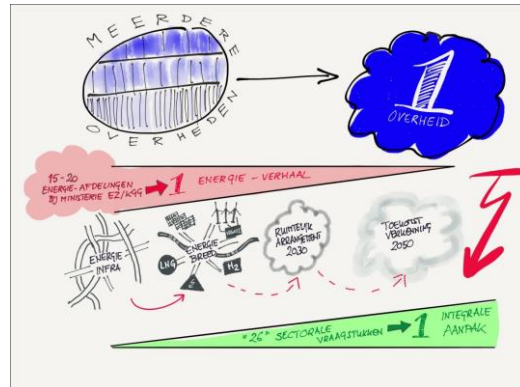
Hoe kan je de programma's, procedures, instrumenten en projecten (m.n. voor private actoren) gebiedsgericht sturen in de breedte van de hoofdkeuzen en publieke belangen (NPE)?

- Wat voor incentives kunnen ervoor zorgen dat individuele aanvragers ook bijdragen aan hoofdkeuzes slimmer inzetten of samen sturen?
 - Hoe kan een individuele aanvrager ook verleid worden om breder te kijken dan de eigen business case?
 - Zouden aanvragen ook afgewezen mogen worden als niet aan een gemeenschappelijk belang wordt bijgedragen. Hoe zou dat gemeenschappelijk belang dan gedefinieerd of getoetst moeten worden?
- Zouden de regelingen die gericht zijn op 'maximaal inzet op aanbod en infra' (ISDE, Bio) ook elementen van 'samen sturen' en 'slimmer inzetten' kunnen krijgen?
- Hoe kun je de brug slaan tussen gebiedsprogramma's (Pmiek etc.), waarin individuele actoren geen rol spelen, en het regelingenrepertoire die deze doelgroep dient?

Intern gebruik

Vervolg

Welke rol krijgen de resultaten van deze gespreksronde in de vervolginspanningen van KGG/RVO programma beleid en uitvoering.

Intern gebruik

